RUSKI INWALID

N°. 9.

PIĄTEK 12°. Stycznia 1817.

CZYLI

WIADOMOŚĆI WOJENNE.

Zawarcie. — Patryotyczne ofiary. — Doniesienia krajowe. Roskaz dzienny J. C. M. — Wiadomośći rozmaite. — Wiadomośći Uczone.

PATRYOTYCZNE OFIARY.

Na wsparcie Majora Szwecowa 1° pod Sierpu-towską pocztową pieczęcią przysłano Rubli Ass. 10. 2° Z Lipecka od Dyrektora tamecznych wód Mineralnych *Mamonowicza*, weszło Rubli Ass. 110 ofiarowane przez niektóre osoby w dzień uroczysty 12 grudnia. 3° Od Dowodzcy Korpusu Generał-Porucznika *J. W. Sabaniejewa*, Rubli Ass. 1050, zebrane na rzecz wspomnionego Majora w pułku pieszym Galickim. 4° Z Miasta *Usmani* od bez imiennego 70 Rubli Ass., ofiarowane przez różne dobroczynne osoby z tym, aby po powrócie Majora Szwecowa użyte były do iego oporządzenia.

Niezmordowana gorliwość i te wspaniałe usiłowanie wzięcia udziału do ulepszenia losu nieszczęśliwych, okazane przez ten nowy szlachetny czyn Synów i Córek Rossyi, przechodzi wszelkie pochwały. Komitet ustanowiony 18° sierpnia 1814 roku umie cenić i czuć tę dobroczynną staranność o oswobodzenie Majora *Szwecowa*, i uwiadamia wspaniałych wybawicielow: 1° Ze potrzebna summa na wykupienie dawno już posłana, i co momęt czekamy przyiemney nowiny o jego powrócie. 2° Ze w ciągu kilku miesięcy zebrano więcey nadzamierzoną summę 40,000. 3° Ze Komitet na oporządzenie Majora ma od 2 do 3 tysięcy Rubl Ass. To dowodzi, jak wspaniałe serca Rossiar są porywcze do wsparcia nieszczęśliwych. W dzięczność Wykupionego, i słodkie uczucia duszy wypełniającey nakaz Religii, niech będą nagrod tym czułym i szlachetnym osobom, przez którycl ofiary odzyskał wolność Major *Szwecow*.

DONIESIENIA KRAJOWE.

Roskaz dzienny J. C. M.

NAYIASNIEYSZY CESARZ JEGOMOS w obecności swoiey w St. Peterzbur stycznia 9° dnia 1817 Roku następując raczył wydać roskaz.

Przyimują się do służby w Armią: Służąc w Niżehorodzkiey zbroyney sile Chorąży Rajews przeznaczasię do głównego Sztabu Korpusu Gwa dyi. *W Jeździe*: *Uwalniają się ze służby przyczyny ran odniesionych*: Olwiopolskie pułku Huzarów Major Burcow w stopniu Pod-Pu kownika; Porucznicy: Jazykow w stopniu Szta Rotmistrza z zupełną gażą, Bereznikow i Ch rąży Ryżkowski 2 w stopniu Porucznika, wszys z pozwoleniem noszenia mundurow a Ryżkow

i Burcow z Inwalidnym utrzymaniem. *W pułkach Pieszych* : Azowskiego Sztabs - Kapitan Chwostowski w stopniu Kapitana, Porucznik Rakowicz, i Pod - Porucznik Nebolsin w stopniu Porucznika, wszyscy z pozwoleniem noszenia munduru i zupełną gażą; Brańskiego : Porucznik Pawłow s pozwoleniem noszenia munduru; Estlandskiego : Podporucznicy Wierżchowski 1 i Zieleński Porucznikami s pozwoleniem noszenia munduru, i zupełną gażą. *W pułkach Strzelców:* 23. Sztabs-Kapitan Brzeziński, Niewiarowski i Gawzikow 2, Porucznik Ciechanowski Sztabs - Kapitanem, Pod-Porucznik Moskwin, Chorążowie Maksimowicz 2 Pod-Porucznikiem, i Ewsenjew wszyscy z pozwoleniem noszenia munduru, i zupełną gażą, 25. Chorąży Pawłow w stopniu Pod-Porucznika z pozwoleniem noszenia munduru, i zupełną gażą. *Uwalniają się z przyczyny słabości zdrowia w Jezdzie: W pułkach Huzarskich*: Olwiopolskiego: Sztab - Rotmistrz Bouer w stopniu Rotmistrza z pozwoleniem noszenia munduru, Porucznik Sałtanowicz, i Chorąży Saweljew, w stopniu Porucznika; Grodzieńskiego Chorąży Rahoza w stopniu Porucznika. *W pułkach Pieszych*: Permskiego; Porucznik Milganow 2; Kałuskiego: Porucznik Panow w stopniu Sztabs-Kapitana; Nizowskiego: Pod - Porucznik Fiłatow 1; Koporskiego: Pod-Porucznik Ułanow, i Chorąży Baron von Szylling 1; Brańskiego: Pod-Porucznik Szaszkin; Penzeńskiego: Pod - Porucznik Alexiejew s pozwoleniem noszenia munduru a za nad 20 letnią służbę ma przeznaczone Inwalidne utrzymanie; Estlanskiego: Pod-Porucznik Łobko-Łobanowski w stopniu Porucznika, i Chorąży Woynołowicz. *W pułkach Strzelców:* 16. Porucznik Barszcz Chorąży Dementjew w stopniu Pod-Porucznika, 5. Chorąży Ignatiew w stopniu Pod-Porucznika, 6. Chorąży Groznow w stopniu Pod-Porucznika; *w Artyleryskich Brygadach* : w 5. Pod-Porucznik Cherepeczyn w stopniu Porucznika, i Chorąży Woskreseński w stopniu Pod-Porucznika; 6. Chorąży Trocholski 2 w stopniu Pod - Porucznika. *Dla interessów domowych uwalniają się: W pułkach Pieszych*: Kałuskiego: Ober - Wagenmeister 1. Pieszego Korpusu Kapitan Kwitnicki w stopniu Majora z zostawieniem przy nim pensyi jaką ón pobierał przed weysciem do woienney służby. Pod-Porucznik Bobrowski w stopniu Porucznika; Nowogińskiego: Pod - Porucznik Gobiata w stopniu Porucznika, Charąży Tomaszewski - Wołosowicz 2 i Zwienigorodzki w stopniu Pod-Porucznika; Estlandskiego: Pod - Porucznik Kluszników. *W pułkach Strzelców*: 18. Chorąży Ceniin Pod-Porucznikiem, 23. Pod-Porucznicy Domożyrow i Karaułow, Chorążowie Kozniew 2 i Nosow, 24. Chorąży Alexopułło, 25. Porucznik Jakowlew.

ROZMAITE WIADOMOSCI.

Listy z Wiednia donoszą, że zaraza w Mołdawij do tego się stopnia rozszerza, iż w miesiącu pazdzierniku bardzo nie wiele było miast, i okolic niedotkniętych oną; lecz w listopadzie przeniknęła w szędzie, nawet w Jassach okropne wywiera klęski. W końcu przeszłego miesiąca wszyscy Konsulowie pozamykali swe domy, i wszelkie towarzyskie zwiąski od tego momętu zerwane. Walachia iednakże do tego czasu iest wolna od niey.

WIADOMOSCI UCZONE.

Rys literatury Rossyiskiey w 1815 i 1816 roku.

(Dalszy ciąg.)

Powszechna i Starożytna Historya.

W oddziale historyi powszechney z uszanowaniem należy wspomnieć o układzie *Historyi powszechney* P. Professora *Kaydanowa*. *Pamiętnik wypadków kościoła, i oyczyzny* Professora Orłowa, bardziey służy do czytania, aniżeli do wykładania uczniom w klassie. Dzieło takowe w wielu zawarte tomach wydrukowane było kosztem Xięgarza, to powinno bydz dowodem, jak iest wiele czytających, naybardziey w klassie średniey, a razem ukazuje prawdziwie nagły postęp nauk w Oyczyznie naszey.

Historya Rossyiska.

Towarzystwo Historyi i Starożytności Rossyiskich w Moskwie, było przerwane w spokoynych swoich zatrudnieniach przez wpadnienie nieprzyiaciela do dawney stolicy, lecz skoro znowu wszystko do pierwszey powróciło spreżystości z większą siłą i znacznieyszym postępem odnowiło powszechnie użyteczne zatrudnienia, pierwszym płodem prac takowych było wydanie *Uwag, i prac Towarzystwa* oraz pierwszey części *Rossyiskich starożytności.* Oba te zbiory zawierają wielkie dla pisarzów Rossyiskich zrzódła.

Naylepszym dziełem w przedmiocie Rossyiskiey historyi z pomiędzy wyszłych w 1815 i 1816 bez zaprzeczenia może się nazwać *Wyszuki-*

wanie S. P. Akademika *Lerberga*, które wkrótce się na świat ukaże tłomaczone na język Rossyiski. Lerberg zostawił nam w tey Xiędze drogą pamiątkę wiadomości, talentu, i niezmordowaney ochoty do pracy, z żalem powszechnym przerwanych przedwczesnym zgonem.

Z tych zaś co się teraz zaymują przedmiotem Historyi Rossyiskiey, zasługuie na wspomnienie Professor Ewers. Wydane przez niego w ciągu lat dwuch: Krytyczne *badania o starożytnośćiach Rossyiskich*, i *klassyczna Xięga Historyi Rossyiskiey*, nadto rospoczęty już Historyczny, i Statystyczny dziennik, który służy za dalszy ciąg do zbioru uwag *Millera* tyczących się Historyi Rossyiskiey, wydanie xiąg tych w języku niemieckim nieumnieysza bynaymniey ich wartości. Nie powinnismy zapominać, że wielki *Szlecer* któremu Historyia nasza winna cały swóy postep w czasach teraznieyszych pisał także w języku niemieckim. W języku rossyiskim oprócz niektórych xiąg klassycznych w tym przedmiocie, wydany iest *Rys Mitologij słowian Rossyishich*, przez P. Stroiewa.

Kończąc artykuł o Historyi Rossyiskiey mam zapowinność powiedzieć iż niedaleko są czasy kiedy Europa przestanie wymawiać Rossyianom obojetność w przedmiocie obszerney, znaczącey, i ciekawey ich historyi. Trudy *Karamzina* który przez ciąg lat 12 pozbawił nas płodów swojego piora obrócone jedynie były na ten przedmiot, zwróciły one uwagę Nayiaśnieyszego Pana i zasłużyły na względy. Mamy nadzieję że przez rok w teyże samey świątyni doniesiem o wyisciu dziewięciu tomów dwunastu letniey pracy, i powtórzym prawdziwą wdzięczność szanownemu jey autorowi.

Historyia Tegoczesna.

W ciągu dwuch lat przeszłych wyszły niektóre dopełnienia do opisania pamiętnych wydarzeń w 1812, 13, i 14 latach. Pierwsze z dzieł o tey epoce niebespieczeństw i sławy iest: *Listy Ruskiego Oficera napisane przez P. Glinki.* Jożeli się nie mylim ten jeden ze wszystkich biorących udział niesmiertelnych trudów w tym czasie, wydał o nich osobne dzieło z tego więc względu zasługuie na sprawiedliwą wdzięczność miłośnikow literatury, i sławy Rossyiskiey. Przyszły układacz Historyi tych czasów będzie miał zrzódło w *pismach Russkiego Oficera.* Jakiey byśmy teraz nieczuli wdzięczności autorowi współczesnemu, i współdzielącemu wojenne trudy *Michow*, *Rumiańcowych*, *Suworowych*, Któryby nam zostawił w pismach podobnych listom *Russkiego Oficera* drogą onych czasów pamiątkę!

Z ukontentowaniem czytamy *Mansztеina*, *Delinia*, lecz one byłowy podwojone jesliby było płodem Ruskiego pióra.

Podróże i opisania ziemi.

Do przedmiotu o podróżach należą *Noty rozmaite Kapitana Floty Gołownina o jego niewoli u Japończyków*, i *Kapitana Floty Rykorda o uwolneniu P. Gołownina z pomienioney niewoli.* Wydarzenie takowe było właśnie w tę porę kiedy Rossya obarczona wielkim dziełem oswobodzenia się od napadnienia okropnego nieprzyiaciela, nie mogła tak pilnego dać na to baczenia, i z tey przyczyny wydarzenie takowe niebyło głośnym, lecz dzisiay zasługuie nietylką na względy oyczyzny, ale nadto, na łaskawy rzut oka całego uczonego świata. Ten komu narodowa oświata iest miłą niemoże odmówić uwagi pomienionym P. Gołownina notom, z jedney albowiem strony położenie samego autora w niewoli wzbudza ciekawość w czytelnikach, z drugiey, styl tchnący prawdziwą szczerością, i prostotą zyskuje całą ufność onych. Oprócz tych zalet noty P. Gołownina warte wielkiey ceny i s tego względu, że mogą służyć za nowe ciekawe objaśnienie praw, zwyczaiów, obyczaiów, i polityki Japońskiego państwa, które do tąd kładziono pomiędzy nieznajomemi ziemiami, a razem dowodzą jek doskonałych ma Rossya Oficerów w każdym oddziale służby. Wyłączywszy może podróże Angielskiego Kapitana *Flindersa* w całey Europie w poślednich latach niewyszło w tym przedmiocie dzieła, któreby się porównać mogło s pomienionemi notami.

Nie możemy także niewspomnieć o dziele P. *Swinina. Doswiadczenie Malarskiey podróży w Ameryce Połnocзney*, dzieło te przełożone i na język niemiecki, znalazło czcicielów. Tegoż autora ukazało się niedawno *Opisanie osobliwości Peterzburskich*, które pełne będąc dobrego smaku, oraz przez doskonałość sztychu, i porządny roskład słusznie pomieszczone bydz może między pierwszemi w tym rodzaju dziełami.

Historyia Naturalna.

We wszelkich oddziałach Historyi naturalney liczne wydane są dzieła. Z ukontentowaniem widzieć można że nazwiska Doktorów których wyszły dzieła wszystkie są Rossyiskie: zapewna to niemały dowód rozszerzenia się nauk przyrodzenia w naszey oyczyznie. *Dykcyonarz Chemiczne* Akademika

Sewergina dopełniające znaczny niedostatek w tym przedmiocie, powinne bydz wspomniane zwdzięcznością. W 1815 roku wydane ostatnie części *Historyi Medycyny w Rossyi przez P. Rychtera.* Napomkneliśmy o tym wybornym płodzie w Rysie literatury 1814 roku.

Matematyka i nauki wojenne.

Przed dwóma laty kiedy się straszna woyna ledwie skończyła nie mogliśmy wspomnieć ani o jedney xiędze nauk wojennych; rzecz iest bardzo do poięcia; w ten czas kiedy wszystko w strasznym wre niepokoju, milczą nauki lubiące cichość i ustronie. Dzisiay zaś powinniśmy powiedzieć o pełnym *Kursie Artyleryi i Pontonney nauki*, wydanym przez uczony Komitet Artyleryi, i *o Zasadach Fortifikacyi*, napisanych przez Pod-Pułkownika *Bażenowa* według prawideł *P. de Bernon.* W pierwszym z dzieł tych wydana w zupełney dokładności Teoryia urządzenia Rossyiskiey Artyleryi, staraniem J. W. Hrabiego Alexego Andrejewicza Arakczejewa.

Nauka językow.

Zyczenie któreśmy oświadczyli aby pisarze nasi chcieli się zająć rospatrzeniem i ułożeniem prawideł Rossyiskiey Grammatyki do tąd się niespełniło. Oprócz niektórych artykułów pomieszczonych w pismie *Moskiewskiego Towarzystwa miłośników literatury*, nic nie zrobiono w tym względzie. Trudy *Lindego*, *Tappe*, Fatera poświęcone dla obcych języków, pomimo wielką ich cenę nie robią żadnego wpływu do ukazania teoryi naszego. Jeden Niemiec w przemowie dowydaney przez siebie w Lipsku nayniedoskonalszey Rossyiskiey Grammatyki, powiada iż widząc zupełną obojętność Rossyan do swego języka, przed się wziół poyść daley niż oni, i nauczyć ich prawideł onego. Smieszny jego zamiar to prawda, ale myśmy sami dali powod do niego.

Pan *Adelung* wydał w niemieckim języku księgę która powinna mieć cenę w oczach Rossyiskich patryotów: *Zasługi Katarzyny Wielkiey w porównaniu podobieństwa języków.* Przytym zdarzeniu wspomnieć należy że pomieniona Xięga *P. Adelung*, dzieła s. p. *Lerberga*, *Krytyczne badanie P. Ezersa*, dzukowane są kosztem J. W. Kanclerza Panstwa Hrabiego Nikołaja Pietrowicza Rumiancowa, który zawsze bierze udział w sprawie szczęscia i oświecenia Oyczyzny, i tam tylko widzi ukontentowanie, i sławę. Sprawiedliwi, i wdzięczni współcześni już mu naznaczyli mieysce między naypierwszemi dobroczyńcami nauk w oyczyznie, potomność potwierdzi ten wyrok.

Poligrafia.

W 1815 roku wychodziło w Rossyi więcey 40 urzędowych i nie urzędowych Gazet i Dzienników w rozmaitych językach. W 1816 iest ich mniey, a z liczby ustałych są i takie które prawdziwy pożytek przynosiły literaturze.

W liczbie peryodycznych pism pierwsze powinne zająć mieysce czasami wychodzące prace towarzystw uczonych, a mianowicie *Wiadomości Rossyiskiey Akademii* zawieraiące w sobie artykuły, które mogłyby bydz użyteczne do ułożenia słownika Rossyiskiego, i innych Słowiańskich językow, oraz pisma *Towarzystwa Moskiewskiego Miłosników literatury Rossyiskiey* rozrózniające się wyborem i rozmaitośćią zawartych w nich artykułów.

Co się tycze krytyków: należy wymienić; *Probę Tajemnic Eleuzyiskich*, napisną w języku francuskim przez Pana *Uwarowa*, *o przydatkach do dawnego kolosu kupidyna* dzieło Pana *Olenina* Wydane s francuskim tłomaczeniem i nakoniec list o tłómaczeniu i reprezentacyi Ifigenij, Pana *Gniedycz.*

(*Dalszy ciąg pózniey.*)

Cena roczney prenumeraty Ruskiego Inwalida z dostawieniem do domu prenumeruiącego w Peterzburgu rubli ass. 45, poł roczna rubli 26; bez dostawienia do domu roczna prenumerata kosztuie rubli 35, pół roczna 0. — Chcący odbierać takową gazetę na prowincyi; maią się adressować do expedycyi gazet w Peterzburgu z przesłaniem czterdziestu rubli za prenumeratę roczną, a 23 za poł roczną. — Mieszkańce Peterzburscy powinni się adressować do Karola Kraya mieszkającego w domie Bremera pod liczbą 197, naprzeciw Reitszuli Konney Gwardyi.

---

w St. Peterzburgu, w Drukarni Karola Kraya.